

ВІДГУК
опонента на дисертаційну роботу
Дубяги Яни Іванівни
«Емоційний інтелект як чинник професійної самореалізації фахівців
державної служби зайнятості»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 053 – «Психологія»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Для успішної реалізації політики зайнятості потрібні фахівці, які вільно орієнтуються у економічному, політичному, соціальному та психологічному просторі, використовують сучасні принципи роботи з клієнтами, здатні приймати складні рішення в умовах невизначеності, мають високу соціальну відповідальність, вмотивовані на професійний успіх і прагнуть професійної самореалізації як необхідної умови ефективного розвитку державної служби зайнятості та суспільства в цілому. Однак, проблема розвитку емоційного інтелекту особистості є однією з мало розроблених і дискусійних у психологічній науці. Це пов'язано як із новизною, так і складністю та багатогранністю означеного феномену. А особливо це стосується контексту діяльності фахівців служби зайнятості, що і обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Представлена робота містить наукову новизну, теоретичну цінність, вагоме практичне значення.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження є достатньо обґрунтованими: зокрема, дисертанткою вперше визначено рівень емоційного інтелекту фахівців ДСЗ та проаналізовано його соціально-демографічні та професійні особливості; визначено рівень та проаналізовано соціально-демографічні та професійні особливості професійної самореалізації фахівців ДСЗ; проаналізовано особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та компонентів професійної самореалізації фахівців ДСЗ; визначено роль емоційного інтелекту у професійній самореалізації фахівців ДСЗ; розроблено та апробовано тренінгову програму розвитку емоційного інтелекту для підвищення рівня професійної самореалізації фахівців ДСЗ; уточнено зміст та структуру професійної самореалізації фахівців ДСЗ; розширено характеристику професійної діяльності фахівців ДСЗУ; поглиблено уявлення про особливості міжособистісної взаємодії «фахівець-клієнт» у контексті професійної діяльності фахівців ДСЗ.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання при організації професійного навчання фахівців ДСЗ; у розробці індивідуальних програм особистісно-професійного розвитку фахівців ДСЗ в районних філіях та відділеннях служби зайнятості; при підготовці психологів до роботи з фахівцями ДСЗ, спрямованої на

підвищення їх професійності; у навчальних дисциплінах «Організаційна психологія», «Психологія праці», «Психологічний супровід персоналу» тощо.

Логічна побудова структури дисертації відповідає визначеним завданням і дає можливість адекватно забезпечити їх розв'язання у трьох розділах дисертації.

Важливим науковим результатом дисертаційного дослідження, на наш погляд, є цілісний, методологічно виважений підхід до дослідження, узагальнений в теоретичному розділі дослідження *«Теоретико-методологічне обґрунтування ролі та місця емоційного інтелекту в професійній самореалізації фахівців ДСЗ»* та реалізований у побудованій автором моделі взаємозв'язку емоційного інтелекту та професійної самореалізації фахівців, відповідно до якої, емоційний інтелект представляє собою сукупність емоційно-інтелектуальних здібностей щодо розуміння та усвідомлення власних емоцій та емоцій інших людей, а також уміння управляти власними емоціями та здійснювати вплив на емоційний стан інших людей та має позитивний вплив на професійну самореалізацію фахівців: в аспекті особистісної самоактуалізації, професійної компетентності, самоефективності, задоволеності працею.

Другий розділ *«Емпіричне дослідження рівня сформованості емоційного інтелекту та особливостей професійної самореалізації фахівців ДСЗ»* представляє основні завдання та результати констатувального етапу дослідження.

За допомогою валідних та надійних психодіагностичних методів, автором визначено низький рівень сформованості емоційного інтелекту у значної чисельності фахівців служби зайнятості за всіма складовими: емоційна обізнаність, управління своїми емоціями, самомотивація, емпатія, розпізнавання емоцій інших людей. Виявлено особливості емоційного інтелекту фахівців служби зайнятості за статтю, віком, стажем роботи в ДСЗ та специфікою професійної діяльності. Констатовано статистично значущі зв'язки рівня розвитку емоційного інтелекту: із всіма показниками особистісної самоактуалізації; із показниками емоційно-діяльнісної компетентності; із показниками соціально-комунікативної компетентності; із самоефективністю; із загальною задоволеністю працею та її показниками – задоволеність досягненнями в роботі, взаємовідносинами з колегами та керівництвом, професійною відповідальністю.

У третьому розділі дисертаційного дослідження *«Психолого-організаційні технології розвитку емоційного інтелекту як чинника успішності професійної самореалізації фахівців ДСЗ»* представлені результати розробки та апробації тренінгової програми «Емоційний інтелект та професійна самореалізація фахівців ДСЗ», метою якої було забезпечення узгодженого та комплексного характеру формувального впливу на підвищення рівня емоційного інтелекту фахівців державної служби зайнятості як чинника їх професійної самореалізації.

Результати психодіагностичного вимірювання в експериментальній і контрольній групах та аналіз результатів впровадження тренінгової програми (аналіз тренінгових сесій та посттренінгове інтерв'ю з учасниками) доводять її ефективність у підвищенні рівня емоційного інтелекту та професійної самореалізації фахівців державної служби зайнятості. Апробація програми показала доцільність її використання для успішної професійної самореалізації фахівців ДСЗ, професійна діяльність яких визначається як «емоційна праця» та потребує розвиненого емоційного інтелекту, який виступає важливим чинником професійного зростання фахівців та гармонійної міжособистісної взаємодії в сучасних умовах.

Висновки до кожного розділу та підсумкові логічно узагальнюють результати теоретико-експериментального дослідження, відповідають поставленим меті та завданням роботи.

У 15 публікаціях автора із достатньою повнотою викладені результати дослідження. Зокрема, у 7 фахових, наукометричних статтях представлені основні положення роботи, що виносяться на захист.

Отже, на підставі аналізу тексту дисертаційної роботи та публікацій, можна констатувати досягнення автором загальної мети дослідження, реалізацію поставлених завдань.

Високо оцінюючи рівень проведеного теоретико-експериментального дослідження, разом із тим, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання і зауваження.

1. У першому розділі дисертаційного дослідження, присвяченому теоретико-методологічному обґрунтуванню ролі та місця емоційного інтелекту у професійній самореалізації, на нашу думку, потрібно було дати більш детальну характеристику групи чинників професійної самореалізації особистості до яких відноситься емоційний інтелект.

2. У підрозділі 1.3., в якому розглянуто взаємозв'язок емоційного інтелекту та професійної самореалізації фахівців, не обґрунтовано наявність чи відсутність впливу емоційного інтелекту на професійно-специфічну компетентність, що на нашу думку, варто було б проаналізувати, оскільки цей вид компетентності досліджується в емпіричній частині роботи.

3. Емпірична частина дисертаційного дослідження містить цікаві результати та їх аналіз, однак, на наш погляд, перенавантажена таблицями та рисунками, деякі з них доцільніше було б розташувати у додатках.

4. Загальні висновки дисертаційного дослідження відповідають визначеній меті та поставленим завданням дослідження, досить повно і глибоко розкривають результати дослідження на кожному етапі, проте, на наш погляд, їх слід було б зробити більш стислими та лаконічними, надати їм узагальненості.

Втім наявні в роботі недоліки принципово не знижують якості дисертаційного дослідження, яке є актуальним, завершеним самостійним науковим дослідженням.

Висновок. Дисертаційна робота Я.І. Дубяги «Емоційний інтелект як чинник професійної самореалізації фахівців державної служби зайнятості» є

самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, які вирішують важливе для організаційної психології науково-практичне завдання. Робота відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р., що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її авторка Дубяга Яна Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки».

Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри теоретичної та практичної
психології Інституту права, психології та
інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Я. С. Андрушко

Підписано в Львові 02.04.2019 р.
Взяв до уваги *Р. Брумєцький*

